SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR
416 004, MAHARASHTRA
PHONE : EPABX – 2609000, BOS Section – 0231-2609094, 2609487
Web : www.unishivaji.ac.in Email: bos@unishivaji.ac.in
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, ४१६ ००४, महाराष्ट्र
दूरध्वनी - इपीबीएक्स - २०६०९०००, अभ्यासमंडळे विभाग : ०२३१- २६०९०९४. २६०९४८७
वेबसाईट : www.unishivaji.ac.in ईमेल : bos@unishivaji.ac.in

Estd. 1962
"A++" Accredited by NAAC (2021) With CGPA 3.52

संदर्भ : जा.क्र./शिवाजी वि./अ.मं./ 424 दि.२६/०७/२०२४

प्रति,

मा. प्राचार्य/संचालक,
सर्व संलग्नित महाविद्यालये/मान्यताप्राप्त संस्था,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

विषय : बी. ए. भाग ३ च्या अभ्यासक्रमाबाबत...
संदर्भ : १.या कार्यालयाचे पत्र क्र.२२४ दि.१२/०४/२०२४
२.या कार्यालयाचे पत्र क्र.३४१ दि.१९/०६/२०२४

महोदय,

उपरोक्त संदर्भिय विषयास अनुसरुन आपणास आदेशान्वये कळविण्यात येते की, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० (NEP 1.0) नुसार शैक्षणिक वर्ष २०२४—२५ पासून लागू करण्यात आलेल्या बी. ए. भाग ३ च्या खालील विषयांच्या अभ्यासक्रमामध्ये किरकोळ दुरुस्ती करण्यात आलेल्या आहेत.

Marathi	Political Science	Hindi

सदर विषयांच्या अभ्यासक्रमांच्या प्रती जोडल्या आहेत. तसेच विद्यापीठाच्या www.unishivaji.ac.in (Online Syllabus) या संकेतस्थळावर ठेवण्यात आल्या आहेत.

सदर अभ्यासक्रम सर्व संबंधित विद्यार्थी व शिक्षकांच्या निदर्शनास आणून द्यावेत ही विनंती.

कळावे,

आपला विश्वासू,

(डॉ. एस. एम. कुबल)
उपकुलसचिव

सोबत : अभ्यासक्रमाची प्रत.

प्रत : माहितीसाठी व पुढील योग्यत्या कार्यवाहीसाठी.

अधिष्ठाता, मानवविज्ञान विद्याशाखा	पात्रता विभागास
अध्यक्ष, सर्व अभ्यास व अस्थायी मंडळे	पी.जी. सेमिनार विभागास
संचालक, परीक्षा व मुल्यमापन मंडळ कार्यालयास	पी.जी. प्रवेश विभागास
परिक्षक नियुक्ती ए व बी विभागास	संलग्नता टी. १ व टी २ विभागास
दूरस्थ व ऑनलाईन शिक्षण विभागास	नॅक विभागास
संगणक केंद्र/आय. टी. सेल विभागास	बी. ए. परीक्षा विभागास

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR
416 004, MAHARASHTRA
PHONE : EPABX - 2609000, BOS Section - 0231-2609094, 2609487
Web : www.unishivaji.ac.in Email: bos@unishivaji.ac.in
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, ४१६ ००४, महाराष्ट्र
दूरध्वनी - ईपीबीएक्स - २६०९०००, अभ्यासमंडळे विभाग : ०२३१- २६०९०९४, २६०९४८७
वेबसाईट : www.unishivaji.ac.in ईमेल : bos@unishivaji.ac.in

Estd. 1962
"A++" Accredited by NAAC (2021) With CGPA 3.52

संदर्भ : जा.क्र./शिवाजी वि./अ.म./३४१ दि.१९/०६/२०२४

प्रति,

मा. प्राचार्य/संचालक,
सर्व संलग्नित महाविद्यालये/मान्यताप्राप्त संस्था,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

विषय : बी. ए. भाग २ च्या अभ्यासक्रमाबाबत...
संदर्भ : या कार्यालयाचे पत्र क्र.२२४ दि.१२/०४/२०२४

महोदय,

उपरोक्त संदर्भिय विषयास अनुसरून आपणास आदेशान्वये कळविण्यात येते की, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० (NEP 1.0) नुसार शैक्षणिक वर्ष २०२४–२५ पासून लागू करण्यात आलेल्या बी. ए. भाग २ च्या खालील विषयांच्या अभ्यासक्रमामध्ये किरकोळ दुरुस्ती करण्यात आलेल्या आहेत.

Marathi	Kannada	Sanskrit	Urdu	Ardhamagadhi	Psychology	Geography

सदर विषयांच्या अभ्यासक्रमांच्या प्रती जोडल्या आहेत. तसेच विद्यापीठाच्या www.unishivaji.ac.in (Online Syllabus) या संकेतस्थळावर ठेवण्यात आल्या आहेत.

सदर अभ्यासक्रम सर्व संबंधित विद्यार्थी व शिक्षकांच्या निदर्शनास आणून द्यावेत ही विनंती.

कळावे,

आपला विश्वासू,

(डॉ. एस. एम. कुबल)
उपकुलसचिव

सोबत : अभ्यासक्रमाची प्रत.

प्रत : माहितीसाठी व पुढील योग्यत्या कार्यवाहीसाठी.

अधिष्ठाता, मानवविज्ञान विद्याशाखा	पात्रता विभाग
अध्यक्ष, सर्व अभ्यास व अस्थायी मंडळे	पी.जी. सेमिनार विभाग
संचालक, परीक्षा व मुल्यमापन मंडळ कार्यालयास	पी.जी. प्रवेश विभाग
परिक्षक नियुक्ती ए व बी विभागास	संलग्नता टी. १ व टी २ विभाग
दूरस्थ व ऑनलाईन शिक्षण विभाग	नॅक विभाग
संगणक केंद्र/आय. टी. सेल विभागास	बी. ए. परीक्षा विभागास

f:\deepak\faculty humanities\letter.docx

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR
416 004, MAHARASHTRA
PHONE : EPABX – 2609000, BOS Section – 0231-2609094, 2609487
Web : www.unishivaji.ac.in Email: bos@unishivaji.ac.in
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, ४१६ ००४, महाराष्ट्र
दूरध्वनी - इपीबीएक्स - २०६०९०००, अभ्यासमंडळे विभाग : ०२३१- २६०९०९४, २६०९४८७
वेबसाईट : www.unishivaji.ac.in ईमेल : bos@unishivaji.ac.in
Estd. 1962
"A++" Accredited by NAAC (2021) With CGPA 3.52

Ref. No./SU/BOS/Humanities/224 Date :12/04/2024

To,

The Principal,
All Concerenced Affiliated Colleges/Institutions,
Shivaji University, Kolhapur

Subject : Regarding syllabi of B. A. Part III (sem. V & VI) degree programme under the Faculty of Humanities as per National Education Policy, 2020 (NEP 1.0)

Sir/Madam,

With reference to the subject mentioned above I am directed to inform you that the University authorities have accepted and granted approval to the revised syllabi, equivalence and nature of question paper of B. A. Part III (Sem. V & VI) under the Faculty of Humanities as per National Education Policy, 2020. (NEP 1.0)

English	Marathi	Hindi	Sanskrit	Kannada
Urdu	Ardhamagadhi	Sociology	Psychology	Economics
History	Political Science	Philosophy	Geography	English Comp.
Defence Study (Entire)				

This syllabi shall be implemented from the academic year 2024-25 onwards . A soft copy containing the syllabus is attached herewith and it is also available on university website www.unishivaji.ac.in (Online Syllabus).

The question paper on the pre-revised syllabi of above mentioned course will be set for the examinations to be held in October/November 2024 & March/ April, 2025. These chances are available for repeater students, if any.

You are therefore, requested to bring this to the notice of all students and teachers concerned.

Thanking you,

Yours faithfully,

(Dr. S. M. Kubal)
Dy. Registrar

Encl : As above

Copy to, For Information and necessary action.

Dean, Faculty of Humanities.	Distance Education Section.
Chairman, B.O.S./Ad-hoc Board under faculty of Humanities.	Eligibility Section.
Director, Board of Examinations & Evaluation	P. G. Seminar Section.
Appointment Section A & B	P. G. Admission Section.
B. A. Exam. Section.	Affiliation Section (T. 1 & T 2)
Internal Quality Assorance Cell	Computer Center/I. T. Cell.

f:\deepak\faculty humanities\letter.docx

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Established: 1962

A++ Accredited by NAAC (2021) With CGPA 3.52

New Syllabus For

Bachelor of Arts B. A. in Marathi

UNDER

Faculty of Humanities

B. A. Part - III (Semester - V and VI)

STRUCTURE AND SYLLABUS IN ACCORDANCE WITH

NATIONAL EDUCATION POLICY - 2020

HAVING CHOICE BASED CREDIT SYSTEM

WITH MULTIPLE ENTRY AND MULTIPLE EXIT OPTIONS

(TO BE IMPLEMENTED FROM ACADEMIC YEAR 2024-25 ONWARDS)

अभ्यासक्रम : Syllabus

समकक्षता-Equivalence

		जुना अभ्यासक्रम			नवा अभ्यासक्रम	
सत्र. क्र	अभ्यास पत्रिका	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	श्रेयांक	अभ्यास पत्रिका	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	श्रेयांक
V	VII	साहित्यविचार	04	VII	साहित्यविचार	04
V	VIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	04	VIII	मराठी भाषा व भाषाविज्ञान	04
V	IX	मध्ययुगीन मराठी मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ. स. १५००)	04	IX	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ.स. १५००)	04
V	X	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04	X	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04
V	XI	वाङ्मयीन प्रवाहांचे अध्ययनः मध्ययुगीन	04	XI	वाङ्मयीन प्रवाहांचे अध्ययनः अनुभवकथन	04
				SEC V	विपणनासाठी भाषिक कौशल्ये	02
VI	XII	साहित्यविचार	04	XII	साहित्यविचार	04
VI	XIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	04	XIII	मराठी भाषा व भाषाविज्ञान	04
VI	XIV	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १५०० ते १८००)	04	XIV	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १५०० ते १८००)	04
VI	XV	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04	XV	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04
VI	XVI	वाङ्मयीन प्रवाहांचे अध्ययनः ललितगद्य (व्यक्तिचित्रे)	04	XVI	वाङ्मयीन प्रवाहाचे अध्ययन : वैचारिक साहित्य	04
				SEC VI	जाहिरातलेखन	02

B.A. Programme Structure Semester V & VI

Structure for Level 7 of B.A.											
Semester V											
Teaching Scheme						Examination Scheme					
Sr. NO.	Theory (TH)				Practical (PR)	Semester-end Examination (SEE)			Internal Assessment (IA)		
	Course Type	No. of Lectures	Hours	Credits	---	Paper Hours	Max	Min	Internal	Max	Min
1.	DSE –VII	4	3.2+0.8*	4	If applicable	2	40	14	Field Work/ Project Work	10	04
2.	DSE –VIII	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
3.	DSE –IX	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
4.	DSE –X	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
5.	DSE -XI	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
6.	AECC-V	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
7.	SEC -V	2	2	2		1	25	9		--	---
Total		26	19.2+6.8* = 26	26		---	265	---		60	
										SEE+IA=265+60 = 325	

Semester VI											
Teaching Scheme						Examination Scheme					
Sr. NO.	Theory (TH)				Practical (PR)	Semester-end Examination (SEE)			Internal Assessment (IA)		
	Course Type	No. of Lectures	Hours	Credits	---	Paper Hours	Max	Min	Internal	Max	Min
1.	DSE-XII	4	3.2+0.8*	4	If applicable	2	40	14	Field Work/ Project Work/ Seminar	10	04
2.	DSE-XIII	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
3.	DSE-XIV	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
4.	DSE-XV	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
5.	DSE-XVI	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
6.	AECC-VI	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
7.	SEC -VI	2	2	2		1	25	9			
Total		26	19.2+6.8* = 26	26		---	265	---		60	
										SEE+IA=265 +60 = 325	
Grand Total		52	52	52		---	530	--		SEE+IA=530 + 120 = 650	
Total Credits Required for Completing Level 7: 52 Credits											
Total Credits for Completing Level 5, 6 & 7 of Bachelor of Arts Programme : 52+56+52=160											

(*Independent Students Workload)

DSE: Discipline Specific Elective - Students can opt any one course (Subject) from DSC {Course (subject) which was opted in Part II (Sem III & Sem IV)}(**Note : DSE paper No. VII to XVI are elective papers whereas, DSC Paper No. I to VI are core courses. Hence, DSE paper VII to XVI should be considered in continuation of DSC I to VI.)**
AECC : Ability Enhancement Core Course (**Compulsory English)**
(B) SDC: Skill Development Courses (SDC) For Sem VI: SDC – II: Any one from following (vi) to (x) vi) Interview & Personal Presentation Skill, vii) Entrepreneurship Development Skill, viii) Travel & Tourism, ix) E-Banking & Financial Services, x) RTI & Human Right Education (HRE), IPR & Patents
SEC :Skill Enhancement Course , Students have to complete one SEC each in both Semesters selecting from the platforms suggested in NEP Regulations of Shivaji University, Kolhapur (Refer SUK BOS letter dt. 12 Sep., 2022)

परीक्षा व मूल्यमापन (Examination Sceneme)

लेखी परीक्षेत - ४० गुण (Semister End Examination)

सूचना :- लेखी परीक्षेत सर्व घटकांवर समान भर देऊन प्रश्न विचारले जातील.

उत्तीर्ण होण्यासाठी किमान १४ गुण प्राप्त होणे आवश्यक आहे.

अंतर्गत मूल्यमापन – १० गुण.

सत्र ५ - क्षेत्रीय कार्य (Field Work), प्रकल्प लेखन (Project Work), सेमिनार (Seminar)

सूचना :-

१. अंतर्गत मूल्यमापनासाठी सत्रनिहाय क्षेत्रीय कार्य / प्रकल्प लेखन / सेमिनाचे विषय अभ्यासपत्रिकानिहाय स्वतंत्र निवडून त्यांचा लिखी अहवाल सादर करणे आवश्यक आहे.

२. उत्तीर्ण होण्यासाठी किमान ०४ गुण प्राप्त होणे आवश्यक आहे.

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. VII

Discipline Specific Elective (DSE- VII)

विद्याशाखीय विशेष निवड

साहित्यविचार

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. पौर्वात्य, पाश्चात्य व आधुनिक भारतीय साहित्यशास्त्राचे स्वरूप समजेल.

२. ललित व ललितेतर साहित्याचे स्वरूप समजेल.

३. साहित्य प्रयोजनांचे आकलन होईल.

४. साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया आणि त्याचे स्वरूप यांचे आकलन होईल.

५. भाषेतील अलंकार समजतील.

६. भारतीय साहित्यविचाराचे विश्लेषण करता येईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**साहित्याचे स्वरूप** **साहित्याच्या व्याख्या** ● **भारतीय** – भामह, मम्मट, आनंदवर्धन, विश्वनाथ **पाश्चात्त्य** – वर्डस्वर्थ, कोर्टहोप, मॅथ्यू अर्नोल्ड, कार्लाइल ● **आधुनिक** – विनोबा भावे, न. चिं. केळकर, रा. श्री. जोग, गंगाधर गाडगीळ. **ललित व ललितेतर साहित्य - साम्यभेद** ललित साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या अनुभवांचे विशेष- संवेदनात्मकता, भावनात्मकता, वैचारिकता, सेंद्रियता, सूचकता, विशिष्टता, विश्वात्मकता	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**साहित्याचे प्रयोजन** ● प्रयोजन म्हणजे काय ? ● प्रयोजन आणि परिणाम यातील फरक **साहित्याची प्रयोजने :** १. यश किंवा कीर्ती २. व्यवहारज्ञान ३. आनंद ४. उद्बोधन ५. आत्माविष्कार ६. जिज्ञासापूर्ती ७. जीवनानुभूती ८. इच्छापूर्ती अथवा स्वप्नरंजन ९. पलायनवाद	१५	१
विभाग ३ **Module ३**	**साहित्यनिर्मितीची कारणे** ● साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप		

	● साहित्यनिर्मितीची कारणे १. प्रतिभा – स्वरूप व वैशिष्ट्ये (प्रतिभाव्यापार, प्रतिभेचे अलौकिकत्व, अपूर्वनिर्मितिक्षम, प्रतिभा ही (वेडाची बहीण?) २. बहुश्रुतता ३. अभ्यास ४. भावनात्मकता ५. संवेदनशीलता ६. उत्प्रेक्षा ७. चमत्कृती ८. स्वास्थ्य (शारीरिक, मानसिक) ९. साहित्यिकाचा जीवनाविषयक दृष्टिकोण	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**अलंकार** १. अतिशयोक्ती २. स्वभावोक्ती ३. दृष्टान्त ४. उपमा ५. अनुप्रास ६. रूपक (व्याख्या, स्वरूप आणि उदाहरणे अपेक्षित)	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40 **वेळ : ०२ तास**

प्रश्न १	**वस्तुनिष्ठ प्रश्न योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टीपा लिहा. अलंकार (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

सूचना :

१. विभाग चार वर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाही.

मूलभूत वाचन

१. कुलकणी, अ. वा : साहित्यविचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९७
२. गाडगीळ, गंगाधर : खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०
३. गाडगीळ, स. रा : काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९३
४. गोविलकर, लीला : भारतीय साहित्याविचार, नितीन प्रकाशन, पुणे, २००३
५. जोग, रा. श्री : अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७५
६. ढवळे, वि. ना : साहित्याचे तत्त्वज्ञान, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे,
७. धोंड, म. वा : काव्याची भूषणे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
८. पाटणकर, वसंत : साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन

१. उपासे, शिवशंकर : काव्यशास्त्र परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१३
२. कंगले, र. पं. : प्राचीन काव्यशास्त्र, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
३. देशमुख, मा. गो : मराठीचे साहित्यशास्त्र, (ज्ञानेश्वर ते रामदास)
४. करंदीकर, शैलजा : भारतीय काव्यशास्त्राचे मूळ प्रश्न, सुविचार प्रकाशन, नागपूर, १९६७

संदर्भ ग्रंथ

१. करंदीकर, गो. वि : ॲरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, पुणे.
२. जाधव, उदय : काव्यशास्त्र : आकलन आणि आस्वाद, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद, २०१३
३. पाटील, म. सु : भारतीयांचा साहित्यविचार, चेतश्री प्रकाशन, अमळनेर
४. पुंडे, दत्तात्रय व तावरे, स्नहेल (संपा) : साहित्यविचार, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९५
५. जाधव, मा. मा (संपा) : अक्षरगाथा (मराठी साहित्यविचार विशेषांक) मासिक, नांदेड, एप्रिल, २०१४

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. VIII

Discipline Specific Elective (DSE- VIII)

विद्याशाखीय विशेष निवड

मराठी भाषा व भाषाविज्ञान

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. भाषेचे स्वरूप व उत्पत्ती सिद्धान्त माहीत होतील.

२. भाषाविज्ञानाचे आकलन होईल.

३. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा यांचा सहसंबंध माहीत होईल.

४. स्वनविचार व वाक्यविचारांचा परिचय होईल.

५. मराठी भाषेविषयी विद्यार्थ्यांमध्ये आवड निर्माण होईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**भाषोत्पती विचार** ● भाषेची उत्पती - ईश्वरनिर्मित, राजानिर्मित, समाजनिर्मित ● भाषेच्या उत्पत्तीच्या उपपत्ती/सिद्धांत १. इंगित २. मुखाभिनय ३. अनुकरण ४. रणन ५. भावनाभिव्यक्ती ६. श्रमपरिहार ७. प्रेमगानमूलक ९. संपर्क ९.क्रीडासक्ती १०. समन्वय	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**भाषेचे स्वरूप, व्याख्या आणि वैशिष्ट्ये** ● **भाषा म्हणजे काय ?** ● **भाषेच्या व्याख्या :** कृ. पां. कुलकर्णी, ना. गो. कालेलकर, श्री. न. गजेंद्रगडकर ● **भाषेचे स्वरूप :** समाजव्यवहाचे साधन, ध्वनिमाध्यमत, प्रतीकात्मकता, संकेतबद्धता, भाषा – एक पद्धती, भाषा मानवी आहे. ● **सी. एफ. हॉकेटने सांगितलेली भाषेची वैशिष्टये** दुहेरीपण, निर्मितीक्षमता, कार्यकारण संबंधाचा अभाव, यादृच्छिकता, अदलाबदलीची शक्यता, विशिष्टीकरण, स्थलकालातीतता, सांस्कृतिक संक्रमण याशिवाय-भाषा एक – सामाजिक संस्था, अर्जित भाषा, परिवर्तनशीलता, रैखिकता इ. वैशिष्ट्यांचा विचार	१५	१
विभाग ३ **Module ३**	**स्वनिम व रूपिम विचार (स्थूल परिचय)** **अ. स्वनिम विचार** १. स्वन २. स्वनिम ३. स्वनांतर		

	(संकल्पना, स्वरूप, प्रकार) **ब. रूपिम विचार** १. रूप २. रूपिम ३. रूपिकांतर (संकल्पना, स्वरूप, प्रकार)	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**वाक्यविचार** ● **पदबंध व वाक्याचे स्वरूप** ● **वाक्याचे प्रकार** केवलवाक्य व त्याचे प्रकार, मिश्रवाक्य व त्याचे प्रकार, संयुक्त वाक्य व त्याचे प्रकार, वाक्याचे पृथक्करण	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40 **वेळ – 02 तास**

प्रश्न १	**वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टीपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

मूलभूत वाचन

१. कानडे, मु. श्री (संपा) : मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. कुलकणी, कृ. पां : मराठी भाषा : उद्गम विकास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
३. गजेंद्रगडकर, श्री. न : भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४. गवळी, अनिल : भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा, हिरण्यकेशी प्रकाशन, कोल्हापूर
५. धोंगडे, रमेश : भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
६. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई

पूरक वाचन

१. दामले, मो. के : शास्त्रीय मराठी व्याकरण, दामोदर सावळाराम आणि मंडळी, पुणे.
२. हिरेमठ, राजशेखर : मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

संदर्भ ग्रंथ

१. कदम, महेंद्र, : मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
२. काळे, कल्याण व सोमण, अंजली (संपा) : आधुनिक भाषाविज्ञान, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
३. पुंडे, द. दि : सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. मटकर, अलका : मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०२३
५. मालशे, पुंडे, सोमण (संपा) : भाषाविज्ञानपरिचय, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
६. भांड, बाबा व मगर, राजेंद्र : भाषा आणि साहित्य, माझी भूमिका : सयाजीराव गायकवाड, महाराजा सयाजीराव गायकवाड संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, औरंगाबाद, २०१२

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. IX

Discipline Specific Elective (DSE- IX)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE- E3)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ. स. १५००)

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयतिहासाचे स्वरूप

२. मध्ययुगीन मराठी साहित्य प्रेरणा, प्रवृत्ती व परंपरेची माहिती होईल.

३. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल परिचय करून घेणे.

४. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयातील महत्त्वाचे ग्रंथकार आणि ग्रंथांचा स्थूल परिचय होईल.

५. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या गद्य, पद्यरचनेचे विशेष माहिती होईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**मराठी वाङ्मयाचा प्रारंभकाळ ते इ.स. १२०० पर्यंत** अ. विवेकसिंधूपूर्वकालीन रचना गाथासप्तशती (परिचय) कुवलयमाला, मानसोल्लास, राजमतिप्रबोध, अमरनाथ संवाद, गोरक्षगीता .इ. ब. मुकुंदराज यांची रचना विवेकसिंधू, पवनविजय, परमामृत क. महदंबा यांची रचना-धवळे (पूर्वार्ध व उत्तरार्ध), मातृकी रूक्मिणीस्वयंवर	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**इ.स. १२०० ते १३०० (स्थूल कालखंड)** **अ. महानुभावीय गद्य वाङ्मय** **म्हाइंभट** – लीळाचरित्र, श्री. गोविंदप्रभूचरित्र व इतर रचना **केसोबास** – सूत्रपाठ, दृष्टांतपाठ, स्मृतिस्थळ **ब. महानुभावीय पद्य वाङ्मय** **सातीग्रंथ** – (ग्रंथ व ग्रंथकार स्थूल परिचय) नरेंद्र – रुक्मिणी स्वयंवर भास्करभट्ट बोरीकर – शिशुपालवध, उद्धवगीता किंवा एकादशस्कंध दामोदर पंडित – वछाहरण पंडित विश्वनाथ – ज्ञानप्रबोध	१५	१

	रवळोव्यास – सह्याद्रिवर्णन नारायणपंडित – श्री. ऋद्धिपूरवर्णन		
विभाग ३ **Module ३**	**इ. स. १३०० ते १४०० (स्थूल कालखंड)** **अ. ज्ञानेश्वरांचे वाङ्मयीन कार्य** ज्ञानेश्वरी, अमृतानुभव, चांगदेवपासष्टी, हरिपाठाचे अभंग व इतर रचना **ब. नामदेवांची अभंगरचना** **क. संतमेळा** : सावता माळी, गोरोबा कुंभार, मुक्ताबाई, सेना महाराज, नरहरी सोनार, चोखामेळा व त्यांचा परिवार जनाबाई, कान्होपात्रा यांच्या रचना	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**इ. स. १४०० ते १५०० (स्थूल कालखंड)** **अ. अन्य संप्रदायातील प्रमुख ग्रंथकार आणि त्यांची ग्रंथरचना** सत्यमालनाथ, चोंभा (नाथ संप्रदाय) शांतलिंग आणि मन्मथशिवलिंग (लिंगायत संप्रदाय) गुणकीर्ती व जिनदासनामा (जैन मराठी कवी) नृसिंह सरस्वती आणि दासोपंत (दत्त संप्रदाय) अज्ञानसिद्ध व बहिराजातवेद (नागेश संप्रद्राय) शेख महंमद आणि हुसेन अंबरखान (मुस्लीम मराठी कवी) फादर स्टिफन्स, फादर क्रुवा (ख्रिस्ती मराठी कवी)	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40 **वेळ : 02 तास**

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	**०५ गुण**
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	**१५ गुण**
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	**१० गुण**
प्रश्न ४	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	**१० गुण**

मूलभूत वाचन

१. नसिराबादकर, ल. रा : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२३
२. पठाण, यु. म : महानुभाव साहित्य संशोधन खंड. १, मराठवाडा विद्यापीठ प्रकाशन, औरंगाबाद
३. देशपांडे, अ. ना. : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ४
४. पांगारकर, ल. रा : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद प्रकाशन, पुणे
५. मिरजकर श्याम : संत नामदेव समाजशास्त्रीय अभ्यास, नागनालंदा प्रकाशन, इस्लापूर

पूरक वाचन

१. तुळपुळे, शं. गो : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे

२. मांडवकर, भाऊ : संत नामदेव दर्शन, सेवा प्रकाशन, अमरावती.

३. उपासे, शिवशंकर : महाराष्ट्र भूषण सहा संत साहित्यिक , फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१२

४. केळुसकर, कृष्णराव : संत तुकाराम, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

५. फाटक, न. र : श्री. एकनाथ : वाङ्मय आणि कार्य, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई

संदर्भ ग्रंथ

१. देऊळगावकर, चंद्रकांत (संपा) : मन्मथस्वामी व्यक्ती आणि वाङ्मय, शैवभारती शोध प्रतिष्ठान, जंगमवाडी मठ, वाराणसी.

२. पाटील, तानाजी : संत साहित्यातील सामाजिकता, विश्वकर्मा पब्लिकेशन, पुणे

३. सुंठणकर, बा. र : महाराष्ट्रीय संतमंडळीचे ऐतिहासिक कार्य, बेळगाव.

४. सरदार, गं. बा : संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

५. जाधव, रा. ग : आनंदाचा डोह, प्राज्ञपाठशाळा मंडळ, वाई

६. जाधव, रा. ग : वागर्थ, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

७. घोणसे, शामा : वीरशैवांचे मराठी – हिंदी वाङ्मय : एक अभ्यास, शैवभारती शोध प्रतिष्ठान, जंगमवाडी मठ, वाराणसी.

८. ढेरे, रा. चिं : मुसलमान मराठी संतकवी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

९. मोरजे, गंगाधर : मराठी ख्रिस्ती वाङ्मय, फादर स्टिफन्स ते १९६०, अहमदनगर

१०. उपाध्ये, बाबुराव : संत गोरा कुंभार : वाङ्मय दर्शन, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

११. इर्लेकर, सुहासिनी : संत कवी आणि कवयित्री : एक अनुबंध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१२.पाटंगणकर, विद्यासागर : मराठी संत कवयित्रींचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. X

Discipline Specific Elective (DSE- X)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE- E4)

मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

पाठ्यपुस्तक : मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. सर्जनशील लेखनप्रक्रिया समजेल.

२. वैचारिक लेखनाचे स्वरूप समजेल.

३. शोधनिबंध व प्रकल्पलेखन कौशल्य ज्ञात होईल.

४. आंतरजालावरील मराठी लेखनपद्धती स्वरूप समजेल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**सर्जनशील लेखन** **सर्जनशील लेखन – संकल्पना व स्वरूप** ● कथा – संकल्पना, स्वरूप ● कथेचे घटक ● प्रात्यक्षिकासह कथालेखन	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**वैचारिक लेखन** ● वैचारिक लेखन : संकल्पना व स्वरूप ● वैचारिक लेखनाची पद्धत ● वैचारिक लेखनाचे प्रकार ● प्रात्यक्षिकासह वैचारिक लेखन	१५	१
विभाग ३ **Module ३**	**शोधनिबंध व संशोधनपर लेखन (स्थूल परिचय)** ● संशोधन : संकल्पना, स्वरूप, महत्त्व ● संशोधपर लेखनप्रकार परिचय १. शोधनिबंध – स्वरूप व पद्धती २. संशोधन प्रकल्प – स्वरूप व पद्धती ३. प्रबंधिका ४. प्रबंध ● संशोधनपर लेखनाची पथ्ये व भाषा	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**आंतरजालावरील (Internet) मराठी** ● आंतरजावरील मराठीविषयक लेखनाचे स्वरूप	१५	१

	नोंदी लेखन, विश्वकोश, विकिपीडिया इ. ● आंतरजालावरील मराठी संकेतस्थळांचा परिचय १. राज्य मराठी विकास संस्था २. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ ३. भाषा संचालनालय ४. मराठी भाषा विभाग, महाराष्ट्र शासन ५. मराठी साहित्य परिषद, पुणे ६. विश्वकोश मंडळ ७. इतर संकेतस्थळे – साहित्य अकादमी, नॅशनल बुक ट्रस्ट, भारतीय भाषा संस्थान, म्हैसूर इ. ● प्रात्यक्षिकासह आंतरजालावर मराठीविषयक लेखन		

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**वस्तुनिष्ठ प्रश्न- योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टीपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

मूलभूत वाचन

१. जोशी, सुधा : कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००२
२. सारंग, विलास : सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक, मौज प्रकाशन, मुंबई
३. मालशे, मिलिंद (संपा) : शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
४. पाटील, आनंद : सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९
५. काळे, कल्याण, पुंडे, द. दि : व्यावहारिक मराठी, निराली प्रकाशन, पुणे
६. वेलणकर, जयंत : प्रबंध कसा लिहावा, साहित्य प्रसारक केंद्र, नागपूर
७. कऱ्हाडे, सदा : संशोधन : सिद्धांत आणि पद्धती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
८. चुनेकर, सु.रा व पठारे रंगनाथ (संपा) : संशोधन स्वरूप आणि पद्धती, शि.प्र. संस्था, संगमनेर
९. वरखेडे, मंगला, रमेश : संशोधनाचे पद्धतिशास्त्र, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर

पूरक वाचन

१. नसिराबादकर, ल. रा : व्यावहारिक मराठी, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर
२. रेगे, मे, पु (संपा) : नवभारत (मासिक), व्यावहारिक मराठी विशेषांक, प्राज्ञपाठशाळा मंडळ, वाई, ऑगस्ट- सप्टेंबर, १९८१
३. गवस, राजन, शिंदे, अरुण व पाटील, गोमटेश्वर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
४. गोविलकर, लीला : व्यावहारिक मराठी, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००७

५. शेख, यास्मिन : मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था व शुभदा सारस्वत प्रकाशन, पुणे, १९९९/सुधारित तिसरी आवृत्ती, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, डिसें, २०१७
६. शेख, यास्मिन : मराठी हस्तलेखन कोश, दुसरी आवृत्ती, हर्मिस प्रकाशन, पुणे, २०१५
७. चुनेकर, सु. रा : सुचींची सूची, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

संदर्भ ग्रंथ

१. पाटील, आनंद : सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२. गवळी, अनिल : मराठी भाषा : आज आणि उद्या, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१८
३. गवळी, अनिल व मोरे, नंदकुमार : भाषासंवाद, सायन पब्लिकेशन, पुणे, २०१३
४. कांबळे, विनोद : सर्जननोंदी, वाचकनकट्टा प्रकाशन, प्रा. लि. कोल्हापूर, २०१९
५. गोडबोले, अच्युत : आर्टिफिशिलय इंटेलिजन्स, मधूश्री पब्लिकेशन, पुणे, २०२१
६. नीतीन वैद्य : वाचन प्रसंग, अक्षर ग्रंथ पुणे, २०२३

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. XI

Discipline Specific Elective (DSE- XI)

विद्याशाखीय विशेष निवड

वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास – अनुभवकथन

साहित्यकृती- एका लोकलढ्याची यशोगाथा- संपत देसाई, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई, २०१७

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. अनुभवकथन या लेखन प्रकाराची माहिती होईल.

२. विकास प्रकल्पांची वास्तविकता समजून येईल.

३. विकासप्रकल्पांमध्ये विस्थापित होणाऱ्या लोकसमूहांचे प्रश्न समजतील.

४. धरणप्रकल्पांमध्ये ऱ्हास होणाऱ्या पर्यावरणीय व नैसर्गिक संसाधनांबद्दल सजगता निर्माण होईल.

५. सामाजिक चळवळी, विकास धोरणे, विस्थापन आणि वाङ्मय यांच्यातील सहसंबंध लक्षात येतील.

६. अनुभवकथन स्वरूपाचे लेखन करता येईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	• अनुभवकथन एक लेखन प्रकार, स्वरूप • मराठीतील अनुभवकथन लेखन परंपरा • संपत देसाई – सामाजिक कार्य व लेखन	१५	०१
विभाग २ **Module २**	• 'एका लोकलढ्याची यशोगाथा' मधील • आशयसूत्रे, सामाजिक प्रश्न व चळवळ,	१५	१
विभाग ३ **Module ३**	• 'एका लोकलढ्याची यशोगाथा' मधील व्यक्तिरेखा • समाज, संस्कृती, पर्यावरण, लेखकाची नैतिकता व दृष्टिकोन	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	• 'एका लोकलढ्याची यशोगाथा' चा आकृतिबंध, • लेखनशैली व भाषिक विशेष	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40 **वेळ: 2 तास**

प्रश्न १	**वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टीपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

टीप – प्रश्न क्र. १ मधील वस्तुनिष्ठ प्रश्न विभाग-१ वर विचारले जाणार नाहीत.

मूलभूत वाचन :

१. पानसरे, मेघा, मोरे, नंदकुमार (संपा) : महाराष्ट्र : काही प्रश्न आणि आंदोलने, श्रमिक प्रतिष्ठान, कोल्हापूर, २०२४.

२. भोळे, भा.ल, बेडकीहाळ, किशोर (संपा) : बदलता महाराष्ट्र, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अकादमी, सातारा.

३. मोकाशी, सयाजीराजे (संपा) : महाराष्ट्रातील लोकचळवळी, नागनालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर २०१८

४. सुमंत, यशवंत : भारतीय लोकशाही, नागरी समाज आणि वंचित समूह,

५. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी समीक्षेची सद्यःस्थिती, पॉप्युलर प्रकाशन, २०११

६. खरे, नंदा : कहाणी मानव प्राण्याची, मनोविकास प्रकाशन, २०१९

७. जाधव, रा. ग : पर्यावरणीय प्रबोधन आणि साहित्य, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६

८. गाडगीळ, माधव : सह्याद्रीची आर्त हाक, वनराई प्रकाशन, २०२३

९. गाडगीळ, माधव : सह्याचला आणि मी एक प्रेम कहाणी, राजहंस प्रकाशन, २०२३

१०. देऊळगावकर, अतुल : निसर्गकल्लोळ, राजहंस प्रकाशन, २०२३

११. देऊळगावकर, अतुल : बखर पर्यावरणाची आणि विवेकी पर्यावरणवादाची, मौज प्रकाशन, पुणे, २०१९

१२. बोकील, मिलिंद : मेळघाट : शोध स्वराज्याचा, साधना प्रकाशन, पुणे, २०२१

१३. भागवत, श्री. पु व इतर (संपा) : साहित्यप्रकार अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, मुंबई,

१४. अवचट, अनिल : स्वतःविषयी, मौज प्रकाशन, मुंबई

१५. घोरपडे, अभिजित : भवताल (वार्षिकांक-२०१५)

१६. मोरे, नंदकुमार : कथा एका लोकलढ्याची, साप्ताहिक साधना, २०१९

१७. सकपाळ, योगेश : परिवर्तनाचा वाटसरू, सप्टेबर, २०१८

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र – 5 : Semester- 5 : **SEC**

व्यवसायाभिमुख कौशल्याधारित अभ्यासक्रम - श्रेयांक 2

विपणनासाठी भाषिक कौशल्ये

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. विद्यार्थ्यांमध्ये विपणनासाठी (Marketing) भाषिक कौशल्ये आत्मसात होतील.
२. विद्यार्थ्यांना विपणन कौशल्यांचा परिचय होईल.
३. श्रवण, भाषण, लेखन, संवाद कौशल्ये यांच्याद्वारे विपणन कौशल्यांचा परिचय होईल.
४. विपणनाची विविध तंत्रे अवगत होतील.

अ. क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module I	**विपणन कौशल्ये** १) विपणन म्हणजे काय ? अ) विपणनाची भाषा ब) विपणन संवाद – संवाद माध्यमे आणि जाहिरात माध्यमे क) प्रभावी विपणनाची तत्त्वे	१५	०१
विभाग २ Module II	२) विपणणासाठी व्यक्तिमत्त्व विकास अ) वितरकाचे व्यक्तिमत्त्व व तिचा विकास ब) वितरकाचे भाषिक व्यक्तिमत्त्व क) विपणनकर्त्याची वस्तू समर्थनाची भाषा	१५	०१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – २५ : Total Marks – 25 **वेळ** : 01 तास

प्रश्न १	**वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा**	**२५ गुण**

संदर्भ ग्रंथ

१. नसिराबादकर, ल. रा : व्यावहारिक मराठी, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२३
२. गवळी, अनिल, मोरे, नंदकुमार : भाषासंवाद, सायन प्रकाशन, पुणे
३. वंदिले, सुरेश : मराठी भाषा संधी आहे सर्वत्र, शिवाजी विद्यापीठ मराठी शिक्षक संघ कोल्हापूर, २०२३
४. प्रमाणलेखन नियमावली – भाषा संचालनालय महाराष्ट्र शासन , मुंबई

५. गुरव ए. एम., साळुंखे आर. एस : विपणनाची तत्त्वें, निराळी प्रकाशन, पुणे.
६. गवस, राजन, शिंदे, अरुण व पाटील, गोमटेश्वर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
७. गोविलकर, लीला : व्यावहारीक मराठी, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००७
८. शिंदे, दिलीप, पाटील गणेश व इतर (संपा) : विपणन आणि विक्रयकला (भाग - १) प्रशांत पब्लिकेशन, २०१९
९. बागची, सुब्रतो : विक्री कौशल्य : कला, शास्त्र आणि आणि चमत्कार, (अनु : ढापरे प्रसाद), माय मिरर पब्लिकेशन, २०१९
१०. शाह, पी. के, व तातेड, बी. डी : विपणन प्रबंध अवधारणा एवं प्रक्रिया, अटलांटा पब्लिशर्ष, दिल्ली, २००७
११. वकील, सुप्रिया : हाऊ टू टॉक टू एनीवन, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, २०२२
१२. आर्या, मानवती, आर्य, कृष्णचंद्र : प्रभावी बोलण्याची ४० सूत्रे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, २०१७
१३. **https://mr.m.wikipidia.orgg.wiki**

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6: अभ्यासपत्रिका क्र. XII

Discipline Specific Elective (DSE- XII)

विद्याशाखीय विशेष निवड

साहित्यविचार

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. शब्दशक्तींचे आकलन होईल.

२. साहित्यातील रसाचे स्वरूप व रसप्रक्रियेचे विश्लेषण करता येईल.

३. साहित्य निर्मितीच्या आनंदाची मीमांसा करता येईल.

४. व्यवहार भाषा, शास्त्रभाषा आणि साहित्यभाषा यांतील साम्यभेदाचे स्वरूप समजेल.

५. साहित्यभाषेच्या स्वरूपविशेषांचे विवेचन करता येईल.

६. भाषेतील छंद व वृत्ते यांचे उपयोजन करता येईल.

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module 1**	**शब्दशक्ती** ● **शब्दशक्ती संकल्पना,** ● **शब्दशक्तीचे प्रकार** १) **अभिधा**- व्याख्या, स्वरूप व प्रकार, योग, रूढी, योगरूढी २) **लक्षणा**- व्याख्या, स्वरूप लक्षणेस आवश्यक गोष्टी अ) मुख्यार्थबाध ब) मुख्यार्थ-लक्ष्यार्थ संबंध क) रूढी व प्रयोजन ● लक्षणेचे महत्त्व ३) **व्यंजना** - व्याख्या, स्वरूप ● व्यंजनेचे मुख्य प्रकार : अ) शाब्दी व्यंजना ब) आर्थी व्यंजना ● व्यंजनेचे साहित्यातील महत्त्व	१५	१
विभाग २ **Module 2**	**अ) रसविचार** ● रस म्हणजे काय ? ● स्थायिभाव व रस ● भरताचे रससूत्र		

	ब) काव्यानंदमीमांसा ● काव्यानंदमीमांसा म्हणजे काय ? ● कवीचा आनंद १) क्रीडानंद २) निर्मितीचा आनंद ३) आत्माविष्कारानंद ● **रसिकाचा आनंद** १) ज्ञानानंद २) जिज्ञासापूर्ती ३) पुनः प्रत्ययाचा आनंद ● **करुणरसानंद** १) केवलानंदवाद २) विरेचन (कॅथार्सिस)	**१५**	**१**
घटक ३ **Module ३**	**साहित्याची भाषा** १) व्यवहारभाषा, शास्त्रभाषा व साहित्यभाषा : साम्यभेद २) साहित्याचे माध्यम-भाषा ३) साहित्य भाषेचे सौंदर्य ४) साहित्य भाषेची विविधता	**१५**	**१**
घटक ४ **Module 4**	**छंद व वृत्ते** **अ) छंद** १) ओवी २) अभंग ३) मुक्तछंद **ब) वृत्ते** - १) भुजंगप्रयात २) वसंततिलका ३) दिंडी (व्याख्या, स्वरूप व उदाहरणे अपेक्षित)	**१५**	**१**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण-४० : Total Marks-40 वेळ – 02 तास

प्रश्न १	वस्तुनिष्ठ प्रश्न योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	छंद व वृत्ते (चार पैकी दोन)	१० गुण

टीप - विभाग चारवर वस्तुनिष्ठ प्रश्न विचारला जाणार नाही.

मूलभूत वाचन :

१. जोग, रा. श्री : अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे

२. गाडगीळ, स. रा. : काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे

३. वाटवे, के. ना : रसविमर्श, नवीन किताबखाना, पुणे

४. वाळंबे, मो. रा : सुगम मराठी व्याकरण लेखन, नितीन प्रकाशन, पुणे

५. कुलकर्णी, अ. वा : साहित्यविचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

६. पाटणकर, वसंत : साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचनः

१. जोशी, पं. महादेवशास्त्री : सुलभ काव्याशास्त्र, एस. जगन्नाथ आणि कंपनी, पुणे

२. उपासे, शिवशंकर : काव्यशास्त्र परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१३

३. जाधव, उदय : काव्यशास्त्र : आकलन आणि आस्वाद, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद,

४. शिरवाडकर, के. रं. : साहित्यवेध, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, प्रथमावृत्ती, जानेवारी, १९९८

संदर्भ ग्रंथः

१. कुरुंदकर, नरहर : रससूत्र, इंद्रायणी साहित्य, पुणे.

२. वासमकर, वि. दा : मराठीतील कलावादी समीक्षा, अक्षरदीप प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१८

३. तुकदेव, रोहिणी : ओवी छंद : रूप आणि आविष्कार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

४. हिरेमठ, राजशेखर : मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८८

५. जाधव, मा. मा : अक्षरगाथा (मराठी साहित्यविचार विशेषांक), मासिक, नांदेड, एप्रिल, २०१४

६. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

७. धोंड, म. वा : काव्याचे भूषण,

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIII

Discipline Specific Elective (DSE- XIII)

विद्याशाखीय विशेष निवड

मराठी भाषा व भाषाविज्ञान

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. मराठी भाषेची वर्णव्यवस्थेचे आकलन होईल.
२. ध्वनी व अर्थपरिवर्तनाची कारणे व प्रकार यांची माहिती होईल.
३. प्रमाणभाषेचे स्वरूप व विशेष यांचे विवेचन करता येईल.
४. बोलींचे स्वरूप व विशेष यांचे आकलन होईल.
५. मराठी भाषेबद्दलची विद्यार्थ्यांची आवड विकसित होईल.

अ.क. **Sr. No.**	**घटक** **Topic**	**अध्यापन तासिका** **Taching Hours**	**श्रेयांक** **Credit**
विभाग १ **Module 1**	**मराठीची वर्णमाला** • ध्वनी व वर्ण, मराठीची वर्णमाला, पारंपरिक स्वर व त्यांचे वर्गीकरण • स्वरांचे ध्वनिशास्त्रदृष्ट्या व उच्चारण स्थानानुसार विश्लेषण • स्वरांचे प्रकार • मराठीची स्वर संख्या (पारंपरिक व नवीन) • मराठीतील व्यंजन विचार • **व्यंजनांचे प्रकार** • मराठीची व्यंजन संख्या (पारंपरिक व नवीन) • मराठीची वर्ण संख्या निश्चितीकरण	१५	०१
विभाग २ **Module 2**	**मराठीचे ध्वनिपरिवर्तन** • ध्वनिपरिवर्तन व्याख्या आणि विशेष • ध्वनिपरिवर्तनाची कारणे • ध्वनिपरिवर्तनाचे प्रकार	१५	०१

	• ध्वनिपरिवर्तनाचा मराठी भाषेवरील परिणाम		
विभाग ३ Module 3	**मराठीचे अर्थपरिवर्तन** • अर्थपरिवर्तन व्याख्या आणि स्वरूप • अर्थपरिवर्तनाची कारणे - • अर्थपरिवर्तनाचे प्रकार • अर्थपरिवर्तनाचा मराठी भाषेवरील परिणाम	१५	०१
विभाग ४ Module 4	**प्रमाण मराठी भाषा आणि तिच्या बोली** • प्रमाण मराठी : संकल्पना, स्वरूप, विशेष • बोली : संकल्पना, स्वरूप, विशेष • मराठीच्या बोली : अहिराणी, वऱ्हाडी, चंदगडी, मालवणी या निवडक बोलींचे स्वरूप व विशेष	१५	०१

एकूण गुण – ४० : Total Marks-40 वेळ – 02 तास

प्रश्न १	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

मूलभूत वाचन

१ कुलकर्णी, कृ. पां : मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
२ कानडे, मु. श्री. (संपा.) : मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३ गजेंद्रगडकर श्री. न : भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४ जोगळेकर गं. ना. : अभिनव भाषाविज्ञान, सुविचार प्रकाशन, पुणे
५ जोशी, प्र. न : सुबोध भाषाशास्त्र, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
६ दामले, मो. के : शास्त्रीय मराठी व्याकरण, दामोदर सावळाराम आणि मंडळी, पुणे
७ कालेलकर, ना. गो : ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन, मुंबई
८ पोतदार, अनुराधा : मराठीचा अर्थविचार, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे
९ कालेलकर, ना. गो : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई
१० देवी, गणेश व जाखडे, अरुण (संपा.) : भारतीय भाषेचे लोकसर्वेक्षण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन

१. हिरेमठ, राजशेखर : मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे

२. गवळी, अनिल : भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा, हिरण्यकेशी प्रकाशन, कोल्हापूर

३. कुलकर्णी, सुलक्षणा व कुबेर, वसंत : भाषाविज्ञान परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर

संदर्भ ग्रंथ

१. पुंडे, द. दि : सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

२. कदम, महेंद्र : मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

३. कालेलकर, ना. गो. : भाषा, इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन, मुंबई

४. शेख, यास्मिन : मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई

५. लामतुरे, प्रज्ञा : ग्रामीण बोलीभाषेचे वैभव, संस्कृती प्रकाशन, पुणे

६. पाटील, व्ही. एन : सुलभ भाषाविज्ञान, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव, २०१६

७. भांड, बाबा व मगर, राजेंद्र : राजभाषा आणि साहित्य : माझी भूमिका : सयाजीराव गायकवाड, महाराजा सयाजीराव गायकवाड संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, औरंगाबाद

८. भगतसिंग, : पंजाबच्या भाषा आणि लिपीची समस्या, केळकर, तन्मय (अनु.) भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIV

Discipline Specific Elective (DSE- XIV)

विद्याशाखीय विशेष निवड

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.१५०० ते इ.स.१८००)

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा कालिक अभ्यास करता येईल.
२. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहासाचे आकलन होईल.
३. पंडित कवी व त्यांची रचना यांचा परिचय होईल.
४. बखर वाङ्मय आणि शाहिरी वाङ्मय यांचे स्वरूप, विशेष यांचे विश्लेषण करता येईल.
५. मध्ययुगीन मराठी गद्य, पद्य रचनेचे विशेष सांगता येतील.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**एकनाथांचे साहित्य** १. चतु:श्लोकी भागवत, एकनाथी भागवत, भावार्थ रामायण, गवळणी, भारूडे इत्यादी	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**अ. तुकारामांची अभंगरचना** **ब. रामदासांची ग्रंथरचना** करुणाष्टके, रामायणे, मनाचे श्लोक, दासबोध, स्फुट प्रकरणे	१५	०१
विभाग ३ **Module ३**	**पाच पंडित कवींची साहित्यनिर्मिती** १. मुक्तेश्वर २. वामन पंडित ३. रघुनाथ पंडित ४. श्रीधर ५. मोरोपंत	१५	०१
विभाग ४ **Module ४**	**अ. बखर वाङ्मय** शिवपूर्वकालीन बखरी, शिवकालीन बखरी, पेशवेकालीन बखरी – स्वरूप, विशेष **ब. शाहिरी वाङ्मय (लावणी व पोवाडा)** १. अनंत फंदी २. परशराम ३. राम जोशी ४. प्रभाकर ५. होनाजी बाळा	१५	०१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

मूलभूत वाचन :

१. नसिराबादकर, ल. रा : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर.

२. देशपांडे, अ. ना : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ४ व्हीसन प्रकाशन, पुणे

३. पांगारकर, ल. रा : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ३ महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे,

४. मंचरकर, र. बा : धर्म संप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

५. गवळी, अनिल : सर्वात्मभावी तुकाराम, सायन पब्लिकेशन, पुणे

६. फाटक, न. र : श्री एकनाथ वाङ्मय दर्शन आणि कार्य, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई

७. अदवंत, म. ना : पैंजण, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर

८. सहस्रबुद्धे, म. ना : मराठी शाहिरी वाङ्मय, ठोकळ प्रकाशन, पुणे

९. ग्रामोपाध्ये, गं. ब : मराठी बखर गद्य, व्हीनस बुक स्टॉल, पुणे

पूरक वाचन :

१. तुळपुळे, शं. गो. (संपा) : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे

२. देशपांडे, अ. ना : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे

संदर्भ ग्रंथ :

१. बडवे, सतीश : मध्ययुगीन साहित्याविषयी, मीरा, औरंगाबाद

२. माटे, श्री. म : संत, पंत आणि तंत, ठोकळ प्रकाशन, पुणे

३. होनमाने, धनंजय : तंजावरची मराठी कीर्तनपरंपरा, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

४. शिंदे, विश्वनाथ : शाहिरी वाङ्मयाच्या धारा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

५. केळकर, य. न : मराठी शाहीर आणि शाहिरी वाङ्मय, पुणे विद्यापीठ, पुणे

६. मोरजे, गंगाधर : मऱ्हाटी लावणी वाङ्मय, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर

७. वर्दे, श्री. : मराठी कवितेचा उषःकाल किंवा मराठी शाहीर, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIV

Discipline Specific Elective (DSE- XIV)

विद्याशाखीय विशेष निवड

मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

पाठ्यपुस्तक : मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. प्रसारमाध्यमांतील अर्थार्जनाच्या संधी आणि भाषिक कौशल्ये यांचा परिचय होईल.
२. स्पर्धा परीक्षांमध्ये मराठी भाषा विषयाचे महत्त्व समजेल.
३. उद्योग व सेवा क्षेत्रात मराठी भाषेद्वारे अर्थार्जनप्राप्ती करता येईल.
४. मुद्रितशोधन म्हणून करिअर करता येईल
५. विविध क्षेत्रांमध्ये करिअर व अर्थार्जन करता येईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**प्रसारमाध्यमांतील अर्थार्जनाच्या संधी व भाषिक कौशल्ये** **मुद्रित माध्यमे (Print Media)** १. संपादन २. स्तंभलेखन ३. जाहिरात लेखन ४. शब्दांकन (नावीण्यपूर्ण उपक्रम, व्यक्तींचे अनुभव व मानपत्र **आकाशवाणी** १. निवेदन २.संहिता लेखन (कृषी, महिला व शैक्षणिक विषयक) ३. बातमी लेखन **चित्रवाणी** १. निवेदन २.संहिता लेखन (साहित्य, युवा व मनोरंजन विषयक) ३. बातमी लेखन	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**उद्योग व सेवाक्षेत्रातील अर्थार्जनाच्या संधी व भाषिक कौशल्ये** ● उद्योग व सेवाक्षेत्र आणि मराठी भाषा ● उद्योग व सेवाक्षेत्रातील अर्थार्जन संधी- १. विपणन (Marketing) साठी संवाद कौशल्ये २. ग्राहक सेवा केंद्र (Call Centers) ३. अनुवाद ४. मराठी टंकलेखन, युनिकोड व पीपीटी (Power Point Presentation)	१५	०१
विभाग ३ **Module ३**	**मुद्रितशोधन** १. मुद्रितशोधन : संकल्पना, स्वरूप, प्रकार व महत्त्व		

	२. महाराष्ट्र शासनाचे प्रमाणलेखनविषयक १८ नियम, अपवाद, उदाहरणे, विरामचिन्हे ३. मुद्रित शोधनाची पद्धतः सांकेतिक खुणा, त्यांचे स्पष्टकरण, पहिले वाचन व पुढील मुद्रितशोधन, संगणकीय मुद्रितशोधन ४. मुद्रितशोधनाचे प्रात्यक्षिक कार्य : वर्तमानपत्र, नियतकालिक, ग्रंथ, छापील मजकूर, लेख इत्यादांचे मुद्रितशोधन	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी** **१. स्पर्धा परीक्षांचे स्वरूपः** सरळसेवा, कम्बाईन, राज्यसेवा, संघ लोकसेवा आयोग **२. स्पर्धा परीक्षांमधील मराठीचे स्वरूपः** अभ्यासक्रम परिचय **३. स्पर्धा परीक्षेसाठी कौशल्ये :** वाचन, नोट्स (टिपणे), लेखन, हस्ताक्षर, वेळेचे व्यवस्थापन, गटचर्चा, संदर्भ साहित्य **५. मुलाखतीची पूर्वतयारी व तंत्रे** (मुलाखत कशी द्यावी)	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

मूलभूत वाचन

१. काणे, पुष्पा : नभोवाणी कार्यक्रम : तंत्र आणि मंत्र, इंडिया बुक कंपनी, पुणे

२. भागवत, यशोदा : बोलका कॅमेरा, मौज प्रकाशन, पुणे

३. शेख, यास्मिन : मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई

४. फडके, अरुण : मराठी लेखन-कोश, अंकुर प्रकाशन, ठाणे

५. धायगुडे, य. ए : मुद्रितशोधन, दि पूना प्रेस ओनर्स असो. लि. पुणे

६. खोपकर, अरुण : चित्रव्यूह, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई

७. वरखेडे, रमेश : सायबर संस्कृती, इन्स्टिट्यूट ऑफ नॉलेज इंजिनिअरिंग, नाशिक

८. कांबळे, अमर : स्पर्धा परीक्षेला सामोरे जाताना, निर्मिती संवाद प्रकाशन, कोल्हापूर.

९. गवस, राजन, शिंदे, अरुण व पाटील गोमटेश्वर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन

१. जोशी, प्रभाकर : उपयोजित मराठी, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
२. तौर, पृथ्वीराज (संपा) : मराठी भाषिक कौशल्ये विकास, अथर्व पब्लिकेशन्स, धुळे
३. फडके, अरुण : शुद्धलेखन मार्गप्रदीप, अंकुर प्रकाशन, ठाणे
४. दीक्षित, विजय : चित्रपट : एक कला, रेणुका प्रकाशन, नाशिक
५. इनामदार, एस. डी : माध्यम, एस. डी. प्रकाशन, पुणे.

संदर्भ ग्रंथ

१. देशपांडे, वि. भा व जोगळेकर, सुषमा (संपा) : मराठी कलाभिरुची, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२. पचिंद्रे, श्रीराम : मुलाखत आणि शब्दांकन, अनुबंध प्रकाशन, पुणे
३. शिंदे, अरुण : सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा
४. ढोले, विश्राम : प्रसारमाध्यमे आणि प्रयोगकला, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
५. रेगे, मे. पुं. (संपा) : नवभारत (मासिक), व्यावहारिक मराठी विशेषांक, प्रज्ञापाठशाळा मंडळ, वाई (ऑगस्ट- सप्टेंबर, १९८१)
६. नसिराबादकर, ल. रा : व्यावहारिक मराठी – भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर.

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ६ : Semister No.VI : अभ्यासपत्रिका क्र. XVI

Discipline Specific Elective (DSE- XVI)

विद्याशाखीय विशेष निवड

वाङ्मयीन प्रवाहांचे अध्ययन – वैचारिक साहित्य

साहित्यकृती- स्त्री-पुरुष तुलना – ताराबाई शिंदे

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. वैचारिक साहित्याचे स्वरूप विशेष सांगता येईल.

२. स्त्रीवादाची संकल्पना, स्वरूप, विशेष सांगता येईल.

३. स्त्रियांच्या वैचारिक वाङ्मयाचा अभ्यास करतील.

४. ताराबाई शिंदे यांच्या जीवनप्रेरणा व लेखनविशेष सांगता येतील.

५. स्त्री-पुरुष तुलना ग्रंथाचा आशय समजेल.

६. स्त्री-पुरुष तुलना या ग्रंथाचे वाङ्मयीन व भाषिक विशेष सांगता येतील.

७. साहित्य, समाज, संस्कृतीचे स्त्रीवादी पुनर्वाचन करतील.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	• वैचारिक साहित्य: संकल्पना, स्वरूप विशेष • स्त्रीवादी साहित्य, संकल्पना प्रेरणा, स्वरूप, वैशिष्ट्ये • मराठीतील स्त्रीवादी साहित्याची परंपरा- वाटचाल • एकोणिसाव्या शतकातील सामाजिक- सुधारणा चळवळी • स्त्रियांचे लेखन • ताराबाई शिंदे –जीवन कार्य व लेखन प्रेरणा	१५	०१
विभाग २ **Module २**	'स्त्री-पुरुष तुलना' मधील आशयसूत्रे	१५	०१
विभाग ३ **Module ३**	'स्त्री-पुरूष तुलना' मधील धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक संदर्भ, पुरुषप्रधान व्यवस्थेची चिकित्सा, स्त्रीवादी पुनर्वाचनाचे स्वरूप, समाज सांस्कृतिक अभ्यासाचा दृष्टिकोन	१५	०१
विभाग ४	'स्त्री-पुरुष तुलना' - भाषिक व वाङ्मयीन वैशिष्ट्ये	१५	०१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40 **वेळ** : 2 तास

प्रश्न १	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

टीप : प्रश्न १ मधील वस्तुनिष्ठ प्रश्न विभाग क्र. १ वर विचारले जाणार नाहीत.

संदर्भ ग्रंथ

१. कीर, मालशे, फडके, द. दि (संपा.) : महात्मा फुले समग्र ‘वाङ्मय, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, सहावी आवृत्ती, २००६

२. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा.) : स्त्री-पुरुष तुलना, सायन पब्लिकेशन, पुणे, २०१६

३. खोले, विलास (संपा.) : ताराबाई शिंदे लिखित स्त्रीपुरुष तुलना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, १९९७

४. पाटील, सीताराम : महात्मा जोतीराव फुले चरित्र, १९२५ मनोविकास प्रकाशन, पुणे, २००१

५. नरके, हरी (संपा.) : संत कबीराची प्रेरणा, आम्ही पाहिलेले फुले, म. फुले चरित्र साधने, प्रकाशन समिती, मुंबई, प्रथमावृत्ती, १९९३

६. फडके, य. दि. : जोतीरावांचे कर्तबगार सहकारी, (संपा.) नरके हरी, म. फुले : शोधाच्या नव्या वाटा, म. फुले चरित्र साधने प्रकाशन समिती, मुंबई, प्रथमावृत्ती, १९९८

७. भालेराव, इंद्रजीत : महाराष्ट्राचे शिल्पकार ताराबाई शिंदे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, प्रथमावृत्ती, २००३

८. मालशे, सं. गं. (संपा.) : कै. ताराबाई शिंदेकृत स्त्रीपुरुष तुलना, मुंबई, मराठी ग्रंथ संग्रहालय, दादर, मुंबई, १९७५.

९. खोले, विलास : ताराबाई शिंदे लिखित स्त्रीपुरुष तुलना, साधना प्रकाशन, पुणे, २०२४

१०. भागवत, विद्युत (संपा) : स्त्रियांचे मराठीतील निबंध लेखन, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

११. बगाडे, उमेश : महाराष्ट्रातील प्रबोधन आणि वर्गजातिप्रभुत्त्व, सुगावा प्रकाशन, पुणे

१२. भोळे, भा. ल : एकोणिसाव्या शतकातील मराठी गद्य खंड १, साहित्य अकादमी, दिल्ली, २००६

१३.भोळे, भा. ल : एकोणिसाव्या शतकातील मराठी गद्य खंड २, साहित्य अकादमी, दिल्ली, २००६

१४. दीक्षित, राजा : एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्र : मध्यमवर्गाचा उदय, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे, २००९

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - 6 : Semister No.VI : SEC

व्यवसायाभिमुख कौशल्याधारित अभ्यासक्रम - श्रेयांक 2

जाहिरातलेखन

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. जाहिरातीची संकल्पना, संहिता लेखनाचे तंत्र याची माहिती होईल.

२. विविध माध्यमांमधील जाहिरातीचे स्वरूप स्पष्ट होईल.

३. जाहिरातीची संरचना लक्षात येईल.

४. जाहिरात लेखनाचे कौशल्य विकसित होईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**जाहिरात लेखनः संकल्पना आणि स्वरूप** १.जाहिरात संकल्पना व स्वरूप (व्याख्या) २. प्रसार माध्यमे आणि जाहिरातींचे बदलते स्वरूप. ३. जाहिरातींचे भाषांतर ४. जाहिरात लेखन आणि अर्थाजनाच्या संधी	१५	०१
विभाग २ **Module २**	जाहिरात – लेखन पद्धती १. जाहिरातीचे घटक २. जाहिरातीचा मथळा ३. उपमथळा ४. जाहिरातीचा तपशील ५. जाहिरातदाराची मुद्रा आणि घोष वाक्य ६. जाहिरात लेखनासाठी चित्र, संगीत, नाट्य यांचा वापर	१५	०१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – २५ : Total Marks – 25 **वेळ** : 01 तास

प्रश्न १	**वस्तुनिष्ठ प्रश्न - योग्य पर्याय निवडा**	**२५ गुण**

संदर्भ :

१. काळे, कल्याण, पुंडे, द. दि : व्यावहारिक मराठी, निराली प्रकाशन, पुणे.
२. नसिराबादकर, ल. रा : व्यावहारिक मराठी, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२३
३. मोकाशी, सयाजीराव, नेमाडे, रंजना : व्यावहारीक मराठी, नागनालंदा प्रकाशन, इस्लापूर
४. वांदिले, सुरेश : मराठी भाषा संधी आहे सर्वत्र, शिवाजी विद्यापीठ मराठी शिक्षक संघ, २०२२
५. गवस, राजन, शिंदे, अरुण, पाटील, गोमटेश्वर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन,पुणे, २०१२
६. रेगे, मे. पुं (संपा) : नवभारत (मासिक) व्यवहारीक मराठी विशेषांक, प्राज्ञपाठशाळा, वाई, ऑगस्ट - सप्टेंबर- १९८१
७. गोविलकर, लीला : व्यावहारीक मराठी, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००७
८. तौर, पृथ्वीराज (संपा) : मराठी मराठी भाषिक कौशल्ये विकास, अथर्व पाब्लिकेशन्स, धुळे
९. खोपकर, अरुण : कालकल्लोळ, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०२२
१०. भागवत, यशोदा : जाहिरातीचं जग, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
११. कुबेर, गिरीश : टाटायन, राजहंस प्रकाशन, पुणे
१२. कवठेकर, आशा : फेसबुकमागील खरा फेस मार्क झुकरबर्ग, मायमिरर पब्लिशिंग, हाऊस
१३. जोशी, श्रीपाद : संवादशास्त्र, अभंग प्रकाशन, नागपूर